

YUNISTRAL ALBITRAJ QOIDALARI

Shokirov Sherozbek

Toshkent davlat yuridik unversiteti talabasi

Maqolada: Yunistral arbitraj qoidalarini qayta ko'rib chiqishga bag'ishlangan. Arbitraj qoidalarini nafaqat yuzaga keladigan nizolarni hal qilishning samarali vositasi sifatida namoyon bo'ldi. tijorat shartnomalaridan. Arbitraj qoidalarini qayta ko'rib chiqish bo'yicha ishlar Yunistral arbitraj ishchi guruhi doirasida amalga oshiriladi. Maqolada Ishchi guruh tomonidan Arbitraj qoidalarini loyihasiga kiritilgan yangi qoidalar muhokama qilinadi. Xususan, Arbitraj qoidalarining amal qilish doirasi, hakamlik sudyalarini tayinlash, vakolatli organ to'g'risidagi, qarorlar qabul qilish tartibi va boshqalar to'g'risidagi qoidalar o'rganilmoqda.

Kalit so'zlar: Yunistral arbitraj qoidalarini, ko'rib chiqish, tayinlash, hakamlik kelishuvi, arbitraj bandi, vakolatli organ, qoidalar.

Yunistral arbitraj qoidalarini tomonlar o'zlarining tijorat munosabatlariga oid arbitrajlarini o'tkazishga kelishib olishlari mumkin bo'lgan keng qamrovli protsessual qoidalarini taqdim etadi va ular ad hoc va muassasalar tomonidan boshqariladigan arbitrajlarda keng qo'llaniladi. Qoidalar arbitraj jarayonining barcha jihatlarini qamrab oladi: u namunaviy arbitraj bandini taqdim etadi, hakamlik sudyalarini tayinlash va hakamlik sudini yuritish bo'yicha protsessual qoidalarini tavsiflaydi, qarorning shakli, asosiligi va talqiniga oid qoidalarini belgilaydi.

Yunistral arbitraj qoidalarining asl nusxasi 1976 yilda qabul qilingan bo'lib, keng ko'lamlil nizolarni, jumladan, hech qanday arbitraj instituti ishtirok etmaydigan xususiy tijorat tomonlar o'rtasidagi nizolarni, investorlar va davlatlar o'rtasidagi nizolarni, davlatlar o'rtasidagi nizolarni va tijorat nizolarini hal qilish uchun ishlatilgan. arbitraj institutlari homiyligida hal qilinadi. 2006 yilda Komissiya Yunistral arbitraj qoidalarini so'nggi 30 yil ichida hakamlik amaliyotidagi o'zgarishlarni aks ettirish uchun qayta ko'rib chiqish zarur deb qaror qildi. Ushbu qayta ko'rib chiqish matnning asl tuzilishini, uning ruhini yoki taqdimot uslubini o'zgartirmasdan Qoidalarga muvofiq hakamlik sudining samaradorligini oshirishga qaratilgan edi. Yunistral arbitraj qoidalarini (2010-yilda tahrirlangan) 2010-yil 15-avgustda kuchga kirdi. U, jumladan, ko'p partiyali arbitraj va uchinchi shaxslarning aralashuvi, hakamlik sudi tomonidan tayinlangan ekspertlar uchun javobgarlik va e'tiroz bildirish tartib-qoidalariga oid qoidalarini o'z ichiga oladi. Qoidalarda mavjud bo'lgan bir qator innovatsion elementlar protsessual samaradorlikni oshirishga qaratilgan, jumladan, hakamlarni almashtirishning qayta ko'rib chiqilgan tartibi, oqilona xarajatlar talabi va

hakamlik xarajatlarini ko'rib chiqish mexanizmi. Shuningdek, u vaqtinchalik chora-tadbirlar to'g'risidagi batafsil qoidalarni o'z ichiga oladi.

2013-yilda Yunistralning Investorlar va davlatlar o'rtasida shartnoma asosidagi arbitrajda shaffoflik to'g'risidagi qoidalari ("Oshkoralik qoidalari") qabul qilinishi bilan Arbitraj qoidalari matniga yangi 1-moddaning 4-bandi qo'shildi (2010-yilda tahrirlangan).) 2014-yil 1-aprelda yoki undan keyin tuzilgan investitsiya xalqaro shartnomasiga muvofiq qo'zg'atilgan hakamlik muhokamasining shaffofligi to'g'risidagi qoidalarni kuchga kiritish. Yangi paragraf Yunistral arbitraj qoidalariga muvofiq investor-davlat arbitrajleri kontekstida shaffoflik qoidalarini qo'llash bo'yicha maksimal aniqlikni ta'minlaydi. Boshqa barcha jihatlarida, 2013 yilgi Yunistral arbitraj qoidalari 2010 yilgi tahrirdan farq qilmaydi.

2021 yilda Yunistral tezlash tirilgan arbitraj qoidalari qabul qilingandan so'ng, Arbitraj qoidalari matniga yangi 1-moddaning 5-bandi qo'shildi, bu qoidalarni Yunistral Arbitraj qoidalariga ilova sifatida kiritish uchun. Ushbu banddagi "agar tomonlar rozi bo'lsa" iborasi tezlash tirilgan arbitraj qoidalarini qo'llash uchun tomonlarning aniq roziligi zarurligini ta'kidlaydi.

Yunistralning Arbitraj to'g'risidagi qonunining 198-moddasiga binoan, shtat sudiga muvaqqat choralar nomutanosib deb topilsa, ularni amalga oshirishni rad etish huquqini berish taklif qilindi. Menimcha, shtat sudining bunday vakolati shtat sudlarining hakamlik sudlari vakolatiga asossiz ravishda kirib kelishiga olib keladi: hakamlik sudi tomonidan muvaqqat chora-tadbirlarni qabul qilish to'g'risidagi qoida barcha ma'nosini yo'qotadi, chunki davlat sudi haqiqatda muvaqqat choralarni ko'rish to'g'risidagi hakamlik sudining qarorini ko'rib chiqish imkoniyatiga ega bo'lish. Rossiya Federatsiyasining "Xalqaro tijorat arbitraji to'g'risida" gi qonunini qo'llashda ham ma'lum qiyinchiliklar paydo bo'ladi. Ko'p jihatdan, bu hakamlik kelishuvlarining shakli va haqiqiylikiga, shuningdek, hakamlik sudlarining qarorlarini tan olish va ijro etishga taalluqlidir. Shu munosabat bilan yuzaga keladigan asosiy muammolarni ta'kidlaylik. Bahsli masalalarga hakamlik bitimi tashqi iqtisodiy bitim hisoblanadimi va u yozma shaklga rioya qilmagan, tuzilmagan yoki haqiqiy emas deb topilgan taqdirda ko'rib chiqiladimi, degan savolni o'z ichiga oladi. Menimcha, hakamlik bitimi tashqi iqtisodiy bitim hisoblanmaydi va natijada hakamlik sudining bandi, agar yozma shaklga rioya qilinmasa, tuzilmagan deb topiladi. Ko'pincha amaliyotda, shuningdek, hakamlik bitimini (bandini) tuzish uchun ishonchnomada "asosiy bitim" tuzish uchun "umumiy" vakolatni ko'rsatish kifoya qiladimi yoki maxsus bu borada ko'rsatma zarur. Ishonchnomada vakilning hakamlik bitimlarini (rezervasyonlarini) tuzish vakolatini alohida ko'rsatishga hojat yo'q deb hisoblayman.

Eng mashhur va hozirda muhokama qilinayotgan muammolardan biri bu topshiriq shartnomasi bo'yicha yangi kreditorga qarzdorga qarshi da'vo bilan xalqaro tijorat arbitrajiga murojaat qilish huquqini o'tkazish imkoniyati bilan bog'liq muammodir.

arbitraj moddasi. Shu munosabat bilan, men bunday o'tkazish mumkin va bundan tashqari, joiz va hech qanday qo'shimcha shartlarsiz deb hisoblayman. "Bir tomonlama" arbitraj qoidalarini, ya'ni shartnomaning faqat bir tomoniga hakamlik sudiga murojaat qilish huquqini beruvchi bandlarni tuzishning asosligi va imkoniyati masalasi ham munozarali nuqta sifatida e'tirof etilishi kerak. Menimcha, arbitraj bandining "biryozlamaligi" uni haqiqiy emas deb topish uchun asos bo'lib xizmat qilmasligi kerak. Biroq, har bir aniq holatda, hakamlik sudining "bir tomonlamaligi" majburiyatning bir tomonlamaligi bilan bog'liqmi yoki yo'qligini aniqlash kerak, chunki aks holda "bir tomonlama" arbitraj bandlarini xulosa qilish mumkin emas. tomonlardan birining manfaatlarini sezilarli darajada buzish.

Hozirgi vaqtda «muqobil» arbitraj bandlari muammosi ham mavjud bo'lib, ularda tomonlar xalqaro tijorat arbitrajiga ham, davlat sudiga ham murojaat qilish huquqini nazarda tutadi. Menimcha, "muqobil" arbitraj qoidalarining asosligi hali ham tan olinishi va shunga mos ravishda ularni xulosa qilish imkoniyatini tan olish kerak. Hozirgi vaqtda xalqaro tijorat arbitraj qarorlarining kuchga kirishi masalasi ham munozarali. Menimcha, xalqaro tijoriy arbitrajning qarorlari, agar xalqaro tijorat arbitrajining qoidalarida bu haqda biron-bir izohlar bo'lmasa yoki hakamlarning o'zlari qarorda ko'rsatilgan vaqtda darhol kuchga kiradi.

201 - bu sud ijrochisi xizmatiga murojaat qilish muddati, ammo u xorijiy xalqaro tijorat arbitrajining hal qiluv qarorini tan olish va ijro etish to'g'risidagi iltimosnoma bilan davlat arbitraj sudiga murojaat qilish muddatini ham o'z ichiga oladi. Shu munosabat bilan ikkita muddat belgilash maqsadga muvofiq deb o'ylayman. Biri - manfaatdor shaxs xalqaro tijorat arbitrajining qarorini tan olish yoki ijro etish uchun hakamlik sudiga murojaat qilish uchun. Ikkinchisi manfaatdor shaxs Rossiya sudlarida ijro etish uchun olingan ijro varaqasini sud ijrochisi xizmatiga taqdim etishi kerak.

Tomonlarning ochiq roziligi Yunistral arbitraj qoidalariga rozi bo'lish orqali tezlashtirilgan protsedura bilan bog'liq bo'lgan kam tajribali yoki kuchsiz tomonlarni himoya qilish uchun qalqon bo'lishi kerak. arbitrajni tezlashtirish uchun arbitraj qarorlarining ijro etilishiga potentsial xavf tug'dirishi mumkin bo'lgan tegishli protsessual tashvishlarning oldini olish yoki hech bo'lmaganda minimallashtirish uchun qat'iy tartib qoidalari qo'llanilishi kerak.

Misol uchun, agar tomonlar Yunistral arbitraj qoidalariga muvofiq uch a'zolik sud allaqachon tuzilganidan keyin tezlashtirilgan arbitrajga o'tishga qaror qilsalar, tomonlar uch a'zolik sudni saqlab qolish to'g'risida kelishib olishlari kerak (bu 7-moddaga muvofiq mumkin). Tezlashtirilgan qoidalar) yoki yagona arbitrni tayinlaydi, so'ngra tushuntirish xatining 6-bandida ko'rsatilganidek, sobiq sudga taqdim etilgan da'volar va dalillarning holatini ko'rib chiqadi. Shartnoma taraflari ushbu shartnoma bilan bog'liq nizolar Yunistral arbitraj qoidalariga muvofiq hakamlik sudiga topshirilishi to'g'risida yozma ravishda kelishib olgan bo'lsalar, bunday nizolar

tomonlar kelishib olishi mumkin bo'lgan o'zgartirishlar sharti bilan ushbu Qoidalarga muvofiq hal qilinadi. yozma ravishda.

Ushbu Qoidalar hakamlik muhokamasini tartibga soladi, agar uning qoidalaridan birortasi hakamlik sudiga nisbatan qo'llaniladigan, taraflar chetlatishi mumkin bo'lmagan qonun normalariga zid bo'lsa, ushbu qonun normasi qo'llaniladi.

Foydalangan adabiyotlar:

1. Постановление Пленума Верховного Суда РФ от 27.06.2017 г. № 23 «О рассмотрении арбитражными судами дел по экономическим спорам, возникающим из отношений, осложненных иностранным элементом» // Бюллетень Верховного Суда РФ. 2017. № 8

2. Постановление ФАС Волго-Вятского округа от 08.09.2011 г. по делу № А43-4833/2011

3. URL: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:130deaf0-6081-4137-9bab-aea8204900c5.0002.06/DOC_1&format=PDF

4. Елисеев Н.Г., Вершинина Е.В., Костин А.А. Коллизионное регулирование соглашений о международной подсудности // Вестник гражданского процесса. 2013. № 2. С. 127—144.